

Συντάσσεται από την Ομάδα
Εργασίας του Κέντρου
Μεσογειακών & Μεσανατολικών
Σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών
Σχέσεων
kemmes@idis.gr

Σε αυτό το τεύχος

- 1 Ιράν: Σύνοδος κορυφής των οκτώ αναπτυσσομένων (D-8) χωρών στην Τεχεράνη
- 2 Ρωσία και Καζακιστάν, ο πυρήνας της νέας οικονομικής ολοκλήρωσης.
- 3 Εκλογές στο Ιράν, η «προηγούμενη» μέρα.
- 4 ΗΠΑ: Με το βλέμμα στραμμένο στη Συρία.
- 5 Σ.Αραβία: Εξωτερικές επικρίσεις, εσωτερικές αντιπαράθεσεις.
- 6 Στρατηγικά δεσμά της Κεντρικής Ασίας.
- 7 Κούρδοι του Ιράκ, Η προοπτική του δημοψηφίσματος
- 8 Οι διασυνδέσεις της Συριακής κυβέρνησης με το καθεστώς του Σαντάμ.
- 9 Ευρωπαϊκοί πόροι για την ενίσχυση των μεσογειακών εταιρών.
- 10 «Κόκκινος συναγεμμός» και στην Ιαπωνία.
- 11 Επισημάνσεις

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Το *Σημείωμα για τη Μέση Ανατολή* είχε από τον Ιανουάριο (τεύχος 1) επισημάνει την συγκρουσιακή τροχιά Σιτών και Αμερικανών στο Ιράκ. Περισσότερα για τους Σιίτες αλλά και για την κατάσταση στο Ιράκ στο προσεχές ειδικό αφιέρωμα του Σημειώματος **Ιράκ και Μέση Ανατολή: ένας χρόνος μετά**. Επίσης η **αλληλογραφία Bush – Sharon** και **χάρτης** για το ισραηλινό σχέδιο μονομερούς αποχώρησης

ΙΡΑΝ: ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ ΟΚΤΩ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ (D-8) ΣΤΗΝ ΤΕΧΕΡΑΝΗ.

Στις 18 Φεβρουαρίου 2004, ολοκλήρωσε τις εργασίες της, στην Τεχεράνη, η Σύνοδος Κορυφής των οκτώ αναπτυσσόμενων χωρών (D-8) του μουσουλμανικού κόσμου, σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων. Οι χώρες, οι οποίες συμμετέχουν στο D-8, είναι το Ιράν, η Τουρκία, το Πακιστάν, η Αίγυπτος, η Μαλαισία, η Νιγηρία, η Ινδονησία και το Μπανγκλαντές. Προηγήθηκε Συμβούλιο Υπουργών, το οποίο καθόρισε την ημερήσια διάταξη της Συνόδου, καθώς και φόρουμ μεταξύ των σημαντικότερων δυνάμεων του επιχειρηματικού κόσμου.

Η 4^η κατά σειρά Σύνοδος Κορυφής των Οκτώ (D-8) άνοιξε τις εργασίες της στις 16 Φεβρουαρίου, με τον εναρκτήριο λόγο του Ιρανού Υπουργού Εξωτερικών, Καμάλ Καρατζί, ο οποίος τόνισε μεταξύ άλλων ότι δύο είναι οι βασικοί άξονες, βάσει των οποίων θα εξελιχθεί το φόρουμ των Οκτώ: ο τακτικός συντονισμός της θέσης τους σε οικονομικά ζητήματα, καθώς και η ανάγκη δημιουργίας του κατάλληλου πλαισίου για την ουσιαστική επιχειρηματική συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού

τομέα μεταξύ των χωρών. Επιπλέον, ο Καρατζί έκανε έκκληση για την ενδυνάμωση του ιδιωτικού τομέα των χωρών και τη δημιουργία κοινής αγοράς, ούτως ώστε οι Οκτώ να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν συλλογικά τις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής.

Το Developing-8 (D-8) ιδρύθηκε το 1998 ύστερα από πρωτοβουλία του πρώην Πρωθυπουργού της Τουρκίας Νετζμετίν Ερμπακάν, με απώτερο στόχο την προώθηση της οικονομίας οκτώ μουσουλμανικών χωρών με συνολικό πληθυσμό άνω των 600 εκατομμυρίων. Επίσης, το φόρουμ φιλοδοξεί να προωθήσει, πέρα από την οικονομική και εμπορική συνεργασία των κρατών-μελών, τη συνεργασία στους τομείς της επιστημονικής έρευνας, της βιομηχανίας και των επενδύσεων.

Εν κατακλείδι, η διοργάνωση της Συνόδου Κορυφής των οκτώ αναπτυσσόμενων χωρών στην Τεχεράνη αποτέλεσε μια εξαιρετική ευκαιρία -παρά τη βαθύτατη πολιτική κρίση που έχει ξεσπάσει στη χώρα- για την προώθηση των διμερών οικονομικών και εμπορικών σχέσεων, ιδιαίτερα δε μεταξύ Ιράν-Τουρκίας και Ιράν-Πακιστάν, καθώς και για την αναθέρμανση των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Ιράν-Αιγύπτου. Η Τεχεράνη είχε βρεθεί και θα βρεθεί και πάλι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος συναντήσεων οικονομικού (συνάντηση των κρατών-μελών του

Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας (ECO), στις αρχές Φεβρουαρίου) και θρησκευτικού περιεχομένου (17^ο Συνέδριο Ισλαμικής Ενότητας, τον Μάιο).

**ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ,
Ο ΠΥΡΗΝΑΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ.**

Στη Μόσχα, στις 19 Φεβρουαρίου 2003, πραγματοποιήθηκε το Οικονομικό Φόρουμ της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης. Η πιο εντυπωσιακή δήλωση που εκφωνήθηκε στο Φόρουμ, ήταν αυτή του Ν. Ναζαρμπάγιεφ, Προέδρου του Καζακστάν. Ο Καζάχος Πρόεδρος μίλησε για τις δυνατότητες εισαγωγής, στο πλαίσιο της οικονομικής ένωσης των Τεσσάρων (Ρωσία, Ουκρανία, Λευκορωσία και Καζακστάν), του ενιαίου νομίσματος. Το Καζακστάν, σε αντίθεση με την Ουκρανία, αποτελεί έναν πραγματικό στρατηγικό συνέταιρο της Ρωσίας στο μετασοβιετικό χώρο, ο οποίος ειλικρινά ενδιαφέρεται για την περαιτέρω ανάπτυξη των ρωσοκαζαχικών οικονομικών σχέσεων.

Σε αντίθεση λοιπόν με την ουκρανική, η καζαχική πολιτική και επιχειρηματική ελίτ, ενδιαφέρεται για την εμβάθυνση της διαδικασίας ολοκλήρωσης της οικονομίας της χώρας της με τη ρωσική. Επίσης, υπό την επιρροή του Προέδρου του, η εν λόγω θέση του Καζακστάν ενδυναμώνεται περαιτέρω. Ο Ναζαρμπάγιεφ ήταν ένας από τους ελάχιστους ηγέτες των πρώην Σοβιετικών Δημοκρατιών, ο οποίος εκφράστηκε ανοιχτά υπέρ της διατήρησης της ΕΣΣΔ. Επιπλέον, ήταν αυτός που συζητούσε, από το 1990 ακόμα, για τις πιθανές διαδικασίες οικονομικής ολοκλήρωσης, που πρέπει να επακολουθήσουν, στην περίπτωση της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης. Τέλος, η ιδέα της

Ευρασιατικής Ένωσης είναι καθαρά δικό του δημιούργημα.

Βεβαίως, συμβάλλει στη δημιουργία της ατμόσφαιρας αρμονικής συνύπαρξης μεταξύ Ρωσίας και Καζακστάν και η έλλειψη κάποιων ιστορικών ή πολιτιστικών λόγων ανταγωνισμού μεταξύ των δύο χωρών. Ωστόσο, η ουσία δεν βρίσκεται στις ανιδιοτελείς συμπάθειες του Ναζαρμπάγιεφ προς τη Ρωσία. Αμφίβολο είναι, ότι ο Καζάχος πρόεδρος θα παρέδιδε έστω και μια σπιθαμή της εξουσίας του, εάν δεν συνηγορούσαν κάποιοι ορθολογικοί πολιτικοί λόγοι υπέρ της απόφασης αυτής. Ο Ναζαρμπάγιεφ αξιολογεί τη γεωπολιτική και γεωοικονομική κατάσταση της χώρας του πολύ καλύτερα από ότι οι ομόλογοί του από τις χώρες της Κεντρικής Ασίας.

Είναι αδιαμφισβήτητο, ότι η εδαφική και οικονομική συγκρότηση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, είχε πίσω της κάποια ορθολογική οικονομική βάση. Η λογική της σοβιετικής οικονομίας δεν υπαγορευόταν κατά αποκλειστικότητα από τους όρους της κεντρικά διοικούμενης παραγωγής. Υφίσταντο και τότε, όπως εξάλλου και σε πολλούς άλλους τομείς της σοβιετικής κοινωνικής ζωής, κάποια στοιχεία της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Οι επιχειρήσεις, λοιπόν, δημιουργούνταν με άμεση γεωγραφική εγγύτητα στα αποθέματα πρώτων υλών, ενέργειας, στις αγορές εργατικής δύναμης κ.α. Η τήρηση των βασικών αυτών οικονομικών όρων μείωνε, με τη σειρά της, το κόστος παραγωγής του τελικού προϊόντος. Οι πιο πάνω πρακτικές είναι ευρύτατα διαδεδομένες σε όλο τον κόσμο σήμερα, ενώ οι πολυεθνικές εταιρείες της Δυτικής Ευρώπης, των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας, μεταφέρονται μαζικά στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η πλειονότητα των οικονομικών σχέσεων των πρώην Σοβιετικών Δημοκρατιών με τη Ρωσία διεκόπησαν, ενάντια στην επιχειρηματική λογική και σε βάρος

των εμπορικών κερδών, για καθαρά πολιτικούς λόγους. Οι ελπίδες, όμως, των μετασοβιετικών κρατών για τη γρήγορη ένταξή τους στους παγκόσμιους οικονομικούς θεσμούς έμελλαν να αποδειχθούν φρούδες. Σε αντίθεση με τις επιδιώξεις τους, αποδείχθηκε ότι η παγκόσμια αγορά δεν ενδιαφέρεται για τίποτε άλλο, εκτός από την κατανάλωση των ορυκτών τους υλών. Ο Ναζαρμπάγιεφ ήταν ο πρώτος που το συνειδητοποίησε.

Οι πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες, οι οποίες ανήκουν γεωγραφικά στον ευρωπαϊκό χώρο, στήριξαν από τη μεριά τους όλες τις ελπίδες τους στην ένταξή τους στην ΕΕ. Κατά πόσο οι ελπίδες αυτές είναι βάσιμες, θα κριθεί στο μέλλον. Όσον αφορά, όμως, στις έξι Δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας, αυτές δεν έχουν καν την πολυτέλεια της ελπίδας. Η γειτνίασή τους με την Κίνα, την Ινδία και οι πολιτικές σχέσεις με την Τουρκία, είναι αμφίβολο εάν θα τους ωφελησει οικονομικά. Πολύ πιο πιθανό, είναι να επικρατήσουν σε αυτές οι προοπτικές της οικονομικής και πολιτικής «φινλανδοποίησης». Υπό τις προαναφερθείσες συνθήκες, αντί να αναμένει κάποιον «από μηχανής θεό», όπως συνηθίζουν να πράττουν οι γείτονές του, το Καζακστάν αποφάσισε να εμπλακεί ενεργά στη διαμόρφωση του μέλλοντος του.

Η οικονομία του Καζακστάν, παρεμπιπτόντως, είναι περισσότερο συνδεδεμένη με τη Ρωσία παρά με αυτή των Ασιατών γειτόνων του. Επιπλέον, το Καζακστάν δεν έχει διέξοδο στα εξωτερικά σύνορα της πρώην ΕΣΣΔ, πλην των συνόρων του με την Κίνα, η οποία προστατεύει σχολαστικά τα οικονομικά της συμφέροντα. Από την κινεζική πλευρά, το Καζακστάν γειτονεύει με ερημωμένες υπανάπτυκτες περιοχές της. Οι γεωγραφικοί παράγοντες, λοιπόν, προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον του Καζακστάν για την οικονομική ολοκλήρωση με τη Ρωσία.

Οι προαναφερθείσες γεωοικονομικές προϋποθέσεις για

τη σύσφιγξη του ρωσοκαζαχικών σχέσεων είναι πολύ πιο ισχυρές από τις όποιες εκκλήσεις για την «αιώνια φιλία» των δύο αυτών λαών. Το ενδιαφέρον της Ρωσίας και του Καζακστάν στην αμοιβαία οικονομική συνεργασία είναι ζωτικό και το γεγονός αυτό κάνει, με τη σειρά του, πιο αισιόδοξες τις μακροχρόνιες προοπτικές της ευρασιατικής οικονομικής ένωσης.

ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΟ ΙΡΑΝ : Η «ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ» ΜΕΡΑ

Την Παρασκευή, 20 Φεβρουαρίου, διεξήχθησαν εθνικές εκλογές στο Ιράν. Σύμφωνα με τα τελικά αποτελέσματα, οι συντηρητικοί καταλαμβάνουν τα δύο τρίτα περίπου των 290 εδρών του κοινοβουλίου (majlis), ενώ οι μεταρρυθμιστές, μαζί με τους ανεξάρτητους υποψήφιους, μοιράζονται τις υπόλοιπες έδρες. Το ποσοστό συμμετοχής ανήλθε στο 50,6% του εκλογικού σώματος, το οποίο είναι το χαμηλότερο των τελευταίων 25 ετών. Το ενδιαφέρον στοιχείο, όμως, είναι οι μέρες που προηγήθηκαν των εκλογών και οι πολιτικές που ακολούθησαν οι δύο αντίπαλοι τα τελευταία χρόνια.

Ειδικότερα, από τη στιγμή που αναδείχθηκε Πρόεδρος της Ισλαμικής Δημοκρατίας, ο εκφραστής των μεταρρυθμιστών, Χαταμί (1997), και, ύστερα από τις συνεχείς εκλογικές "ταπεινώσεις" των συντηρητικών, οι τελευταίοι ξεκίνησαν μια συστηματική προσπάθεια αποδυνάμωσης των μεταρρυθμιστών. Σε αυτή την προσπάθεια εντάσσονται η "φίμωση" του ανεξάρτητου τύπου, των φοιτητικών κινημάτων και, βεβαίως, των αντίπαλων πολιτικών κομμάτων. Το Συμβούλιο των Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης (δωδεκαμελές όργανο με δυνατότητα να θέτει βέτο στις πράξεις του κοινοβουλίου) άσκησε το δικαίωμα της

αρνησικυρίας σε 111 από τις 295 πράξεις του Κοινοβουλίου, κάνοντας την εκτελεστική εξουσία που βρισκόταν στα χέρια των μεταρρυθμιστών να ασφυκτιά. Μάλιστα η καταστολή των ελευθεριών του τύπου και της ελεύθερης έκφρασης επικρίθηκαν ιδιαίτερα σε πρόσφατη έκθεση της Human Rights Watch. Τελευταία ενέργεια των συντηρητικών ήταν η απόρριψη 3600 αιτήσεων υποψήφιων συμμετεχόντων στις πρόσφατες εκλογές, από το Συμβούλιο των Φρουρών.

Κάθε άλλο παρά τυχαίο πρέπει να θεωρείται το γεγονός ότι οι 2500 από τις αιτήσεις αφορούσαν σε υποψηφίους που τάσσονταν στο πλευρό των μεταρρυθμιστών. Αυτή ήταν μια ενέργεια, που η έκταση της εφαρμογής της "σόκαρε" όχι μόνο τους εκσυγχρονιστές και τον Πρόεδρο Χαταμί, αλλά και τον ίδιο τον ηγέτη της Ισλαμικής Επανάστασης, Αγιατολάχ Χομείνι. Επίσης, σύμφωνα με δημοσίευμα της διεθνούς ΜΚΟ, Human Rights Watch, μια ημέρα πριν την έναρξη των εκλογών, διατάχθηκε η διακοπή λειτουργίας δύο εφημερίδων που πρόσκεινταν στους μεταρρυθμιστές. Η σημασία της ενέργειας έγκειται στο ότι οι συγκεκριμένες εφημερίδες αποτελούσαν τους τελευταίους εκφραστές των μεταρρυθμιστών αφού από την σύσταση του "Δικαστηρίου Τύπου", το 2000, έχουν παύσει να λειτουργούν πάνω από 70 ανεξάρτητες εφημερίδες.

Η στάση των μεταρρυθμιστών, μετά τα τελευταία γεγονότα, κάθε άλλο παρά ενιαία ήταν. Τα σημαντικότερα κόμματα, όπως το Μέτωπο Συμμετοχής στην Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν, ηγέτης του οποίου είναι ο αδερφός του Προέδρου Χαταμί, και η Οργάνωση των Μουτζαχεντίν της Ισλαμικής Επανάστασης, αποφάσισαν να απόσχουν από τις εκλογές. Η ιδέα της αποχής διακατείχε και τις κυριότερες δημοκρατικές φοιτητικές παρατάξεις της χώρας. Ενδεικτικό του κλίματος ήταν οι καταγεγραμμένες περιπτώσεις αποστολής γραπτών μηνυμάτων μέσω κινητής

τηλεφωνίας, που προπαγάνδιζαν την αποχή. Από την άλλη, λιγοστές ήταν οι παρατάξεις που αποφάσισαν την συμμετοχή στις εκλογές όπως η Οργάνωση Μαχόμενων Κληρικών.

Πάντως, η αναζήτηση των αιτιών της αποχής και της εκλογικής ήττας των εκσυγχρονιστών εντοπίζονται κάπου βαθύτερα. Σύμφωνα με τις τελευταίες εκλογικές αναμετρήσεις, οι συντηρητικοί κινούνταν σε ποσοστά της τάξης του 7-12%, ενώ οι μεταρρυθμιστές κατακτούσαν μέχρι και το 75% των ψήφων. Το ερώτημα που εύλογα τίθεται είναι, γιατί οι μεταρρυθμιστές δεν κατόρθωσαν να κεφαλαιοποιήσουν την λαϊκή εμπιστοσύνη στις πρόσφατες εκλογές. Μία απάντηση είναι ότι, όπως πιστεύεται στο Ιράν, την πραγματική εξουσία κατέχει το θρησκευτικό κατεστημένο που, με τις υπερεξουσίες του, παρεμποδίζει την άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας. Όμως, μια άλλη βαθύτερη αιτία εντοπίζεται στην διστακτικότητα συνεργασίας των εκσυγχρονιστών με άλλα μεταρρυθμιστικά, ριζοσπαστικά κοινωνικά κινήματα, όπως το φοιτητικό, γεγονός που πρόδωσε τις ελπίδες πολλών υποστηρικτών τους. Το αποκορύφωμα αυτής της λαϊκής δυσaráσκειας μπορεί να ήταν τα αποτελέσματα των πρόσφατων εκλογών, όμως οι ενδείξεις ήταν ανησυχητικές ήδη από προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις.

Ειδικότερα, το 2001, το ένα τρίτο του εκλογικού σώματος (14 εκατομμύρια) απείχε από τις κάλπες, ενώ στις τοπικές εκλογές του περασμένου έτους ο αριθμός αυτός αυξήθηκε στα 28 εκατομμύρια. Τέλος, άλλη μια πιθανή αιτία είναι ότι ο Χαταμί, με την ανάληψη της Προεδρίας το 1997, στις προγραμματικές του δηλώσεις είχε εξαγγείλει ριζικές πολιτικές αλλαγές, κάτι που αποδείχθηκε τελικά μπουόμερανγκ για τους μεταρρυθμιστές, για δύο λόγους. Από την μία πλευρά, αφύπνισε το συντηρητικό κατεστημένο, που δισαιθάνθηκε

τους κινδύνους απο την πιθανότητα πραγματοποίησης μιας τέτοιας πολιτικής. Απο την άλλη, η μη πραγματοποίηση τέτοιων ριζοσπαστικών μέτρων απογοήτευσε τις προσδοκίες των οπαδών του Χατάμι και οδήγησε στην πολιτική αποξένωση των μεταρρυθμιστών.

Διαφάνεται, λοιπόν, ότι με την επικράτηση των συντηρητικών δυνάμεων στο κοινοβούλιο, ο Χαταμί θα περάσει τους τελευταίους δεκαέξι μήνες στον προεδρικό θώκο απομονωμένος, εφόσον οι σκληροπυρηνικοί ήδη θα ελέγχουν τον στρατό, τις ισλαμικές οργανώσεις και τον τομέα της δικαιοσύνης.

**ΗΠΑ- ΜΕ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ
ΣΤΡΑΜΜΕΝΟ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ.
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΪΡΑΝΙΚΗ
ΔΕΤΕΝΤΕ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΣΑΝΤ**

Ενώ τα μάτια της Δύσης φαίνεται να είναι στραμμένα στη Συρία, περιμένοντας την εκδήλωση κάποιων κινήσεων καλής θελήσεως, η αμερικανική Υπηρεσία Πληροφοριών υποστηρίζει ότι υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν πως αεροσκάφη της Συρίας, που μετέφεραν ανθρωπιστική βοήθεια στο Ιράν, μετά τον μεγάλο σεισμό που έπληξε την χώρα, επέστρεψαν από την Τεχεράνη, κατά την πρώτη εβδομάδα του Ιανουαρίου, φορτωμένα με όπλα, τα οποία και προορίζονταν για τα στρατόπεδα της Χεζμπολλάχ, στο νότιο Λίβανο. Τους τελευταίους μήνες, ο εξοπλισμός της οργάνωσης από το Ιράν έχει καταστεί δύσκολος, καθώς ο εναέριος χώρος του Ιράκ ελέγχεται από τις ΗΠΑ, ενώ η Τουρκία πρόσφατα απαγόρευσε επίσης αυτές τις πτήσεις.

Σύμφωνα με το Jane's Intelligence Digest και την Jerusalem Post, ο Αμερικανός Υπουργός Άμυνας, Ράμσφελντ, εξετάζει σοβαρά το ενδεχόμενο

στρατιωτικής αναμέτρησης με την Συρία, επιτιθέμενος στις εγκαταστάσεις της Χεζμπολλάχ, στον ανατολικό Λίβανο. Οι στρατηγικοί στόχοι των ΗΠΑ είναι να πιέσουν τη Δαμασκό να τερματίσει την υποστήριξη της προς τις τρομοκρατικές οργανώσεις, μεταξύ των οποίων είναι η Χεζμπολλάχ να παραδώσει τα όπλα μαζικής καταστροφής που διαθέτει και να αποσύρει τα στρατεύματά της από το Λίβανο. Κατά την Jerusalem Post, άλλωστε, η Τεχεράνη σταδιακά περιορίζει την υποστήριξη της προς το καθεστώς της Συρίας και προσεγγίζει τις ΗΠΑ, συνεπεία μιας κρυφής διπλωματίας. Παρόλα αυτά, ο Ιρανός Αντιπρόεδρος επισκέφτηκε τη Δαμασκό, στις 16 Φεβρουαρίου, όπου και συναντήθηκε με τον Σύρο Πρωθυπουργό και συζήτησαν θέματα οικονομικά και εμπορικά, με στόχο τη σύσφιξη των σχέσεων των δύο χωρών.

Ο Άσαντ, αρνήθηκε την πρόταση-πρόκληση του Ισραηλινού Προέδρου, στις 12 Ιανουαρίου, να επισκεφτεί την Ιερουσαλήμ, αποκαλώντας την ένα "κόλπο, για να αποφευχθούν σοβαρές ειρηνευτικές συνομιλίες". Η κυβέρνηση της Δαμασκού δήλωσε, όμως, στις 15 Φεβρουαρίου, πως είναι διατεθειμένη να επαναλάβει τις διαπραγματεύσεις, από το σημείο που αυτές σταμάτησαν, ενώ ο Σύρος Υπουργός Πληροφοριών, σε συνέντευξη του σε ραδιοφωνικό σταθμό του Λιβάνου, κατηγορήσε το Ισραήλ, γιατί προβάλλει εμπόδια στην ευόδωση της ειρήνης.

**Σ. ΑΡΑΒΙΑ: ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ
ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ,
ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ
ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ.**

Στις 10 Φεβρουαρίου, στην επιτροπή διεθνών σχέσεων του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων της Σαουδικής Αραβίας, συζητήθηκε η ετήσια έκθεση του State Department για την κατάσταση των

θρησκευτικών ελευθεριών παγκοσμίως. Για το προηγούμενο έτος (2003), η Σαουδική Αραβία κατέλαβε την πρώτη θέση στην λίστα των "χωρών ιδιαίτερης ανησυχίας". Στη συγκεκριμένη λίστα περιλαμβάνονται οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά καταπάτησης των θρησκευτικών ελευθεριών. Στην κατάθεση του, ο Τομ Μαλινόφσκι (διευθυντής της διεθνούς ΜΚΟ "Human Rights Watch", στην Ουάσινγκτον), ανέφερε ότι "στην Σαουδική Αραβία δεν μπορούμε να μιλάμε ούτε για στοιχειώδη σεβασμό των θρησκευτικών ελευθεριών". Ειδικότερα, απαγορεύεται η έκφραση οποιασδήποτε διαφορετικής, από την κυρίαρχη Σουνιτική, πίστη. Οι Σίιτες Μουσουλμάνοι της χώρας, λοιπόν, που αποτελούν το 8% του πληθυσμού, υφίστανται διακρίσεις στην εκπαίδευση και τον χώρο εργασίας. Ακόμη, στοιχειώδη ατομικά δικαιώματα, όπως η μη αξιοπιστία της μαρτυρικής κατάθεσης σε δικαστήριο, αποστερούνται από τους Σίιτες, λόγω της πίστης τους. Επιπλέον, σύμφωνα με την ίδια έκθεση, παρεμποδίζεται οποιαδήποτε μη μουσουλμανική έκφραση θρησκευτικής δραστηριότητας. Κληρικοί διαφορετικών θρησκειών απαγορεύεται να εισέλθουν στην χώρα, όπως και απαγορεύεται η πώληση ιερών βιβλίων πέραν των μουσουλμανικών (π.χ. Βίβλος).

Όλες αυτές οι διαπιστώσεις έρχονται σε μια εξαιρετικά κρίσιμη περίοδο για το εσωτερικό της Σαουδικής Αραβίας, όπου γίνεται προσπάθεια να βρεθεί μια χρυσή τομή ανάμεσα στις διεκδικήσεις για πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις, που προωθούν οι φιλελεύθερες δυνάμεις της χώρας, και την ολοένα αυξανόμενη βίαιη αντίθεση κάποιων ισλαμικών κινήματων. Παραδοσιακά, στην πολιτική σκηνή του Βασιλείου υπήρχαν τρεις σημαντικοί "παίκτες". Οι κυβερνήτες πρίγκιπες του οίκου των Σαούντ, το θρησκευτικό (Ουαχαμπιτικό) κατεστημένο και οι εκσυγχρονιστές. Με την σημερινή περιρρέουσα κατάσταση στην

περιοχή της Μέσης Ανατολής, έχει διαταραχθεί και η συνοχή των ομάδων αυτών.

Στο επίπεδο της θρησκευτικής ηγεσίας, παρά το γεγονός ότι όλοι αντιτίθενται στην πολιτική των Η.Π.Α. στην περιοχή και στη φιλοδυτική πολιτική των Σαούντ, καθώς επίσης άπαντες συμφωνούν με τις επιθέσεις των ισλαμικών κινημάτων στο Ιράκ, υπάρχουν διαφορές ως προς το αν αυτές νομιμοποιούνται στο εσωτερικό της Σαουδικής Αραβίας ή όχι. Από την παραπάνω διαφωνία προκύπτουν και διάφορες μορφές του Ουαχαμπιτισμού σήμερα. Υπάρχουν οι βίαιες εκφάνσεις ριζοσπαστικών Ουλεμάδων, οι οποίοι προωθούν τον ιερό πόλεμο(Τζιχάντ), υπάρχουν Σουνίτες ηγέτες που εδρεύουν στο εξωτερικό (Αγγλία), οι οποίοι υποστηρίζουν μεταρρυθμίσεις και τη μη βίαιη εκθρόνιση των Σαούντ. Τέλος, υπάρχουν ακόμη ενεργοί πυρήνες του κινήματος των Αδελφών Μουσουλμάνων, διάσπαρτοι στη χώρα.

Οι εκσυγχρονιστές, από την άλλη πλευρά, αποτελούν ένα ετερόκλητο συνασπισμό δυνάμεων, που περιλαμβάνει την τοπική διάνοηση, τους επιχειρηματίες και διάφορες Σιιτικές ομάδες, οι οποίες απαιτούν μεταρρυθμίσεις στον πολιτικό και οικονομικό τομέα. Ίσως αυτό που συνδέει τους εκσυγχρονιστές, περισσότερο και από τα ίδια τα αιτήματα τους, είναι ο φόβος για την οριστική επικράτηση του συντηρητικού θρησκευτικού κατεστημένου. Όμως, και για τους Ουαχαμπίτες, συνδετικό κρίκο αποτελεί ο κοινός φόβος για τυχόν επικράτηση των εκσυγχρονιστών, κάτι που θα σημάνει αυτόματα την περιθωριοποίησή τους.

Σε αυτό ακριβώς το σημείο, υπεισέρχεται η σημασία της στάσης των πριγκίπων, η οποία δεν ευνοεί σταθερά κάποια δύναμη, καθώς υπερισχύει η λογική του "διαίρει και βασίλευε". Παρόλα αυτά, υπάρχουν νέα δεδομένα, τα οποία κάνουν δυσκολότερη τη θέση των Σαούντ και καθιστούν την επίλυση των νέων προβλημάτων επιτακτική ανάγκη.

Αρχικά, έχει μεταβληθεί η πληθυσμιακή δομή της χώρας, με κύριο χαρακτηριστικό την υπέρμετρη αύξηση του πληθυσμού κάτω των τριάντα ετών. Το παραπάνω, σε συνδυασμό με την ευκολότερη επικοινωνία με το εξωτερικό (internet, δορυφορική τηλεόραση) και τις δυτικές αξίες, καθιστούν επιτακτικότερη και πιο άμεση την ανάγκη για μεταρρυθμίσεις στις ατομικές ελευθερίες. Επιπλέον, προωθούνται μεταρρυθμίσεις στον οικονομικό τομέα, με συστηματικές προσπάθειες προσέλκυσης ξένων επενδύσεων στη χώρα και ιδιωτικοποίησης κρατικών εταιρειών. Παρόμοιες πρωτοβουλίες έχουν αναληφθεί και στο πολιτικό πεδίο, όπως για παράδειγμα είναι η ανάδειξη του ενός τρίτου των μελών του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων (majlis) μέσω εκλογών κι όχι διορισμού. Είναι ενδιαφέρον να δούμε ποια θα είναι η κατάληξη αυτών των προσπαθειών. Ένα ακόμη ερώτημα, είναι ποια θα είναι τα αποτελέσματα των προγραμματισμένων, από τις Αρχές, αλλαγών στον θρησκευτικό τομέα. Σε αυτές τις προσπάθειες εντάσσονται η επανεξέταση των σχολικών βιβλίων και η απομάκρυνση σκληροπυρηνικών κληρικών που έχουν σαν απώτερο σκοπό την "θρησκευτική εξημέρωση". Αυτό είναι ένα διπλά σημαντικό σημείο, τόσο για το εσωτερικό (αντίδραση Ουλεμάδων), όσο και για τη διεθνή εικόνα της χώρας, αναφορικά με τον τομέα των θρησκευτικών ελευθεριών.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΔΕΣΜΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Στα τέλη Μαΐου του 2003, στη Μόσχα, ολοκληρώθηκε η Τρίτη Συνάντηση Κορυφής του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης (ΟΣΣ). Κατά τη διάρκεια της Συνόδου, υπογράφηκαν συνολικά δέκα επίσημες συμφωνίες,

οι οποίες, κατά τη γνώμη των ειδικών, ολοκληρώνουν το λειτουργικό σχήμα του νέου διεθνούς οργανισμού. Η σημασία σύστασης του ΟΣΣ διαφέρει ριζικά για το κάθε κράτος- μέλος του. Έτσι, για τη Ρωσία, η οποία συμμετέχει με το καθεστώς πλήρους μέλους σε πολλούς διεθνείς οργανισμούς, η ένταξή της στον ΟΣΣ δεν αποτελεί κάτι πρωτόγνωρο. Διαφορετική, ωστόσο, είναι η κατάσταση για την Κίνα, η οποία για πρώτη φορά διαδραματίζει έναν πρωτεύοντα ρόλο στη σύσταση και τη λειτουργία ενός Διεθνούς Αμυντικού και, προσεχώς, Οικονομικού Οργανισμού.

Κινητήρια δύναμη για τη δημιουργία του ΟΣΣ αποτέλεσε η de facto σύγκρουση των ρωσσοινικών συμφερόντων στο μετασοβιετικό χώρο. Η περιοχή της Κεντρικής Ασίας ανέκαθεν θεωρούταν από την κινεζική ηγεσία ως ένας χώρος ζωτικών γεωστρατηγικών και γεωοικονομικών της συμφερόντων. Η αντίληψη αυτή δεν υπέστη καμία αλλαγή όταν ο έλεγχος της εν λόγω περιοχής περιήλθε στην πανίσχυρη, τότε, Σοβιετική Ένωση, πολλώ δε μάλλον όταν η «Αυτοκρατορία του Σκότους» έπαψε να υφίσταται.

Η Ρωσία, από την πλευρά της, ουδέποτε είχε τη γεωπολιτική «πολυτέλεια» να επιτρέψει την αύξηση της κινεζικής επιρροής στην Κεντρική Ασία, πόσο μάλλον ύστερα από τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Βέβαια, η Μόσχα δεν είχε πια τη δυνατότητα να ασκεί απειλές χρήσης βίας κατά της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Έτσι, αναγκαστικά, ακολούθησαν οι προσπάθειες εξεύρεσης μιας γεωπολιτικής ισορροπίας στην περιοχή, οι οποίες κατέληξαν στην ιδέα δημιουργίας του ΟΣΣ.

Η Ρωσία, παραδόξως, κατά τη διάρκεια διεργασιών για τη δημιουργία του Οργανισμού, προτίμησε να παραμείνει στο παρασκήνιο, διαδραματίζοντας το ρόλο του παθητικού ακόλουθου των κινεζικών πρωτοβουλιών. Το Κρεμλίνο, τη στιγμή εκείνη, βρέθηκε αντιμέτωπο με τις επίμονες παρεκκλίσεις των κρατών της

Κεντρικής Ασίας, η γεωπολιτική θέση των οποίων μετά από τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης έγινε «ευάλωτη». Με την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων από την περιοχή, οι εν λόγω πρώην σοβιετικές Δημοκρατίες βρέθηκαν αντιμέτωπες με μια τοπική υπερδύναμη, την Κίνα, η οποία έχει φανερές ηγεμονικές τάσεις, ενώ οι χώρες τις Κεντρικής Ασίας δεν έχουν ακόμα επιλύσει τις εδαφικές τους διαφορές με το Πεκίνο. Έτσι, η γέννηση του ΟΣΣ μπορεί να εξηγηθεί και ως αποτέλεσμα της ανησυχίας των νέων γειτόνων της Κίνας, σχετικά με το κενό ισχύος που δημιουργήθηκε στην περιοχή, μετά από τη ρωσική αποχώρηση. Η Μόσχα, στη συγκεκριμένη περίπτωση, κλήθηκε να διαδραματίσει ξανά το ρόλο του εγγυητή της πολιτικής σταθερότητας στην Κεντρική Ασία.

Στις μέρες μας, όμως, υπό το φως της ρωσικής δραστηριοποίησης στα πλαίσια του ΟΣΣ, οι χώρες της Κεντρικής Ασίας αντιμετωπίζουν έναν διπλό κίνδυνο. Η πολιτική στρατηγική του Πούτιν αντικατοπτρίζει την ετοιμότητά του να θυσιάσει τους πλέον σημαντικούς στόχους της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής, στο βωμό της εσωτερικής του νομιμοποίησης ή της διατήρησης του διεθνούς γοήτρου της Ρωσίας. Έτσι, οι χώρες της Κεντρικής Ασίας, ενώ βρήκαν τον «σωτήρα» τους στο πρόσωπο της Μόσχας όταν συμφωνήθηκε η ίδρυση του ΟΣΣ, κινδυνεύουν να τον χάσουν ξανά, εάν η υπεράσπιση των συμφερόντων τους συγκρούεται, έστω και ελάχιστα, με τα ρωσικά στρατηγικά ή πολιτικά σχέδια.

Επιπλέον, ο «σινωρωσισμός» του νέου Οργανισμού είναι εξαιρετικά έκδηλος: οι επίσημες γλώσσες του είναι η Κινεζική και η Ρωσική, η έδρα του θα είναι το Πεκίνο και ο Πρώτος Εκτελεστικός Γραμματέας του - δηλαδή ο εκτελών χρέη Γενικού Γραμματέα- θα είναι ο νυν πρέσβης της Κίνας στη Μόσχα, Τσζάν Ντεγκονάν. Παρατηρούμε, επίσης, ότι η ισχυρή θέση της Κίνας στον

Οργανισμό είναι περισσότερο από εμφανής.

Οστόσο σε βάθος χρόνου και εάν η ρωσική στρατηγική πορεία εμφανίσει τάσεις εσωστρέφειας, η σημερινή αύξηση της κινεζικής επιρροής στην Κεντρική Ασία, ενισχυμένη από την κυρίαρχη θέση της στον ΟΣΣ, μπορεί να μετατραπεί σε καθαρή ηγεμονία. Η Ρωσία, με τη σειρά της, ενισχύει όσο μπορεί, την κινεζική πορεία προς την παγκόσμια στρατηγική κορυφή, ελπίζοντας ότι μακροχρόνια θα δημιουργηθεί ένα κινεζικό αντίβαρο στην αμερικανική ισχύ. Από την άλλη πλευρά, παραμένει άλυτο το ζήτημα υπογραφής μιας σινωρωσικής συνοριακής συμφωνίας. Το Πεκίνο διεκδικεί, μέχρι και σήμερα, τεράστιες ρωσικές εκτάσεις κατά μήκος των εθνικών της συνόρων.

Έτσι, εάν η Ρωσία προσδοκά, έστω και ύστερα από 10- 20 χρόνια, να διαδραματίσει έναν ηγετικό ρόλο στην περιοχή της Κεντρικής Ασίας, τότε πρέπει να αρχίσει να «χτίζει» την υπεροχή της από σήμερα. Διαφορετικά, το καλύτερο που μπορεί να ελπίζει στο μέλλον, είναι ο ρόλος ενός προνομιακού «δορυφόρου» της Κίνας, τον οποίο σήμερα διαδραματίζει περίφημα ένας άλλος δορυφόρος μιας άλλης υπερδύναμης, που δεν είναι άλλος από τη Μεγάλη Βρετανία.

ΚΟΥΡΔΟΙ ΤΟΥ ΙΡΑΚ : Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

Με την πτώση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν, οι προσπάθειες των Κούρδων για αυτοδιάθεση έχουν επιταθεί. Διαφαίνεται ότι βρισκόμαστε σε μια πολύ σημαντική περίοδο για την διευθέτηση του κουρδικού ζητήματος, στο Ιράκ. Ήδη, από τα τέλη Ιανουαρίου, στο βόρειο τμήμα του Ιράκ έχει ξεκινήσει η συλλογή υπογραφών, με αίτημα τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος που θα καθορίζει την σχέση που επιθυμούν να έχουν οι Κούρδοι με το κράτος

του Ιράκ. Αυτή η προσπάθεια αναμένεται, σύμφωνα με τους διοργανωτές, να ολοκληρωθεί με την συμμετοχή δυο εκατομμυρίων Κούρδων.

Μέχρι σήμερα, στην κουρδική κοινότητα, τρεις είναι οι επικρατέστερες ιδέες για τη διευθέτηση του κουρδικού ζητήματος στο Ιράκ, οι οποίες αναμένεται να εκφραστούν μέσα από το δημοψήφισμα. Η πρώτη είναι αυτή της πλήρους ανεξαρτησίας και της δημιουργίας ενός κυρίαρχου κράτους. Η δεύτερη σκέψη είναι η συμμετοχή σε ένα ομοσπονδιακό σύστημα, που θα θεμελιώνεται στο ήδη υπάρχον πολιτικό σύστημα του Ιράκ με τις 18 επαρχίες, ενώ η τρίτη επιλογή που προωθείται είναι αυτό που κάποιοι Κούρδοι ονομάζουν "γεωγραφική ομοσπονδία", σύμφωνα με την οποία το σύνολο της περιοχής του Κουρδιστάν θα αποτελεί ένα ξεχωριστό τμήμα της παραπάνω ομοσπονδίας.

Ιδιαίτερα μετά τις αιματηρές επιθέσεις αυτοκτονίας της 1^{ης} Φεβρουαρίου, εναντίον των αρχηγείων των δυο σημαντικότερων κουρδικών κομμάτων (Kurdistan Democratic Party -Patriotic Union of Kurdistan) στην πόλη Ιρμπίλ, φαίνεται ότι οι παλαιότεροι διχασμοί ανήκουν στο παρελθόν και νέος άνεμος ενότητας διαπνέει την κουρδική κοινότητα. Την κουρδική "11η Σεπτεμβρίου", όπως αποκλήθηκαν αυτές οι επιθέσεις, πιστώνεται η ριζοσπαστική ισλαμική οργάνωση Ansar al-Islam, χωρίς όμως ακόμη κάποια οργάνωση να έχει αναλάβει επίσημα την ευθύνη. Αυτή τη στιγμή, τα δύο ισχυρότερα κουρδικά πολιτικά κόμματα υποστηρίζουν έμπρακτα τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος, με την παροχή προσωπικού και γραφείων, καθώς θεωρούν ότι με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η διαπραγματευτική τους θέση στις συνομιλίες που θα γίνουν για το μέλλον του Κουρδιστάν. Θεωρούν, δηλαδή, ότι το δημοψήφισμα θα νομιμοποιήσει τα δύο κόμματα ως διαπραγματευτές του κουρδικού λαού, ενώ ταυτόχρονα θα είναι πιο

ευέλικτα και ανθεκτικά σε πιθανές πιέσεις που θα δεχτούν κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, από την ιρακινή και την αμερικανική πλευρά έχοντας ως "δυνατό χαρτί" την εκφρασμένη λαϊκή βούληση.

Μέχρι αυτή τη στιγμή, στην σκέψη των κομμάτων φαίνεται να χάνει έδαφος η ιδέα του αυτόνομου κράτους, ως μη πραγματοποιήσιμη, όπως και αυτή του υπάρχοντος ομοσπονδιακού συστήματος, με το σκεπτικό ότι σε μία τέτοια περίπτωση οι Κούρδοι θα απολάμβαναν -συγκριτικά με τις άλλες επιλογές- λιγότερη αυτονομία. Αντίθετα, προκρίνεται ως προσφορότερη η λύση της "γεωγραφικής ομοσπονδίας". Η συγκεκριμένη λύση έχει υποστηριχθεί από το κουρδικό κοινοβούλιο, ήδη από το 1992, και συμπεριλαμβάνει την πλούσια σε κοιτάσματα πετρελαίου περιοχή του Κιρκούκ (η οποία βρίσκεται σήμερα εκτός κουρδικού διοικητικού ελέγχου), όπως και αυτές του Αρμπίλ και Νταχούκ. Βέβαια, οι Κούρδοι μπορεί να εγείρουν αξιώσεις για το Κιρκούκ, που στηρίζονται σε ιστορικά και γεωγραφικά δεδομένα, όμως σήμερα στην περιοχή διαβιούν σημαντικοί πληθυσμοί Τουρκομένων, Χριστιανών και Αράβων, γεγονός που καθιστά οποιαδήποτε αλλαγή πιθανή αιτία αναταραχών. Κατά συνέπεια, το Κιρκούκ κάθε άλλο παρά δεδομένο πρέπει να θεωρείται για τους Κούρδους. Τέλος, υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό του κουρδικού πληθυσμού που επιθυμεί την πλήρη απόσχιση. Μάλιστα, στις 14 Φεβρουαρίου, χιλιάδες Κούρδοι διαδήλωσαν στην περιοχή της Σουλεϊμανίας υπέρ της απόσχισης. Οι περισσότεροι από τους υποστηρικτές αυτής της λύσης είναι οι διανοούμενοι και οι επαγγελματίες. Αυτό επειδή, οι πρώτοι προσβλέπουν στην ανάληψη ηγετικών πολιτικών θέσεων σε ένα κουρδικό κράτος, ενώ η εμπορική τάξη επιθυμεί τη δημιουργία ενός κυρίαρχου κράτους, μέσα στο οποίο ο ανταγωνισμός δεν θα είναι τόσο μεγάλος. Βέβαια, λίγοι

είναι εκείνοι που πραγματικά πιστεύουν ότι αυτή η λύση είναι εφικτή.

Εν τω μεταξύ, η διεθνής ΜΚΟ Human Rights Watch, με ανακοίνωση της, κατακρίνει τις επιθέσεις αυτοκτονίας στην περιοχή του Ιρμπίλ την 1^η Φεβρουαρίου, που είχε σαν αποτέλεσμα 90 νεκρούς, ανάμεσα στους οποίους ήταν και τοπικοί πολιτικοί ηγέτες. Όπως δήλωσε ο αρμόδιος της οργάνωσης για την περιοχή, Τζό Στόρκ, "η συγκεκριμένη ενέργεια αποτελεί έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και έγκλημα πολέμου, αφού εντάσσεται σε μία ευρύτερη τακτική συστηματικών και τυφλών επιθέσεων κατά μη στρατιωτικών στόχων".

ΟΙ ΔΙΑΣΥΝΔΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΜΕ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΣΑΝΤΑΜ

Σύμφωνα με άρθρο που δημοσιεύτηκε στην ιρακινή εφημερίδα Al-Mada, το καθεστώς του Σαντάμ κατένεμε μερίδια (vouchers) αργού πετρελαίου σε έναν αριθμό ιδιωτών, με σκοπό είτε να εξαγοράσει την υποστήριξη αυτών των προσώπων και οργανισμών προς το καθεστώς, είτε να πληρώσει για αγαθά και υπηρεσίες που δεν μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από το πρόγραμμα του ΟΗΕ "Πετρέλαιο για Τρόφιμα", καθώς απαγορεύονταν βάσει των κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Τέτοια προϊόντα μπορεί να ήταν στρατιωτικός εξοπλισμός ή αγαθά πολυτελείας για τους υψηλούς αξιωματούχους του κόμματος Μπάαθ. Μεταξύ των προσώπων που κέρδιζαν από αυτή την κατανομή ήταν ο γιος του Σύρου Υπουργού Άμυνας, Farras Mustafa Tlass, καθώς και ο γιος του Προέδρου Emil Lahoud, του Λίβανου.

Ο τελευταίος έδρασε και ως μεσάζων, μαζί με Σύρους αξιωματούχους της Υπηρεσίας Πληροφοριών στο Λίβανο, για το "ξέπλυμα" χρημάτων, που ο Σαντάμ επιχείρησε να κάνει λίγο πριν την αμερικανική εισβολή. Σύμφωνα με έγγραφο του τμήματος πληροφοριών του συριακού στρατού, 1,3 δισεκατομμύρια δολάρια κατατέθηκαν στην Κεντρική Τράπεζα της Συρίας, σε έναν επίσημο "προεδρικό" λογαριασμό, ενώ άλλα 700 εκατομμύρια δολάρια τοποθετήθηκαν στην Τράπεζα Medina. Ανυπολόγιστης αξίας χρυσός και πλατίνα βρίσκονται, επίσης, στην Τράπεζα της Συρίας.

Οι αποκαλύψεις αναφορικά με τη στενή σχέση του καθεστώτος του Σαντάμ με την κυβέρνηση της Συρίας συνεχίζονται. Τον Δεκέμβριο του 2003, οι New York Times δημοσίευσαν έγγραφα και συνεντεύξεις με συλληφθέντα μέλη του κύκλου του Ιρακινού δικτάτορα, που αποκάλυπταν τις συναντήσεις αξιωματούχων της ιρακινής κυβέρνησης με αντιπροσώπους της Βόρειας Κορέας, σε συριακό έδαφος, για διαπραγματεύσεις σχετικά με αγορά πυραυλικής τεχνολογίας-πράγμα που δεν θα μπορούσε να έχει συμβεί εν αγνοία του Σύρου Προέδρου.

Ακόμη, πρόσφατο άρθρο των Los Angeles Times δημοσίευσε τα κείμενα συμβολαίων που είχαν υπογραφεί μεταξύ της ιρακινής εταιρίας, Al-Bashair, που προμήθευε το καθεστώς με στρατιωτικά εφόδια, και της συριακής SES, γενικός διευθυντής της οποίας είναι συγγενής του Άσαντ. Τα πάνω από πενήντα συμβόλαια είχαν ως αντικείμενο την παροχή όπλων και εξοπλισμού, αξίας δεκάδων εκατομμυρίων δολαρίων, στον ιρακινό στρατό, πριν από το ξέσπασμα του πολέμου με τις ΗΠΑ.

Ο πρώην επικεφαλής της ομάδας των Συμμάχων, με αποστολή τον εντοπισμό των όπλων μαζικής καταστροφής του Σαντάμ, David Kay, δήλωσε πως μέρος των όπλων βρίσκεται στη Συρία, όπου και αυτά μεταφέρθηκαν λίγο πριν την εισβολή.

Ακόμη, η Συρία κατηγορείται για τη δημιουργία μιας αερογέφυρας "εθελοντών", οι οποίοι στρατολογούνται από το ιρακινό Μπάαθ της Δαμασκού, εκπαιδεύονται και μεταβαίνουν στο Ιράκ, για να πλήξουν τις δυνάμεις των Συμμάχων. Σύμφωνα με τις κατηγορίες, πίσω από την οργάνωση αυτής της επιχείρησης βρίσκονται ο Maher al-Assad, αδελφός του Σύρου Προέδρου, ο Mounaf Tlass, γιος του Υπουργού Άμυνας, και ο Jamal Kaddam, γιος του Αντιπροέδρου της χώρας.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε την απελευθέρωση 28 εκατομμυρίων ευρώ προς τους μεσογειακούς γείτονες της Ένωσης, Αλγερία, Αίγυπτο, Ιορδανία, Λίβανο, Μαρόκο, Συρία, Τυνησία, Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας, στο πλαίσιο του προγράμματος MEDA. Το εν λόγω πρόγραμμα αφορά στην οικονομική και τεχνική συνεργασία της Ε.Ε με τους μεσογειακούς εταίρους της. Η χορήγηση αυτού του κεφαλαίου στοχεύει στην αναβάθμιση του χρηματικού τομέα των παραπάνω χωρών και περιοχών, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα των επιχειρήσεων και στην ένταση των ιδιωτικοποιήσεων.

Οι πόροι προέρχονται από τα αποθεματικά κεφάλαια για την κάλυψη του ρίσκου επενδύσεων (Risk Capital Facility) της Ένωσης και διακινούνται από το FEMIP, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων που ιδρύθηκε το 2002. Με τη χορήγηση των πόρων αυτών, η Επιτροπή επιθυμεί να αυξήσει την οικονομική και τεχνολογική ικανότητα των μεσογειακών χωρών να "ανοίγουν" τις οικονομίες τους προς αλλήλους και προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, το κεφάλαιο αυτό λειτουργεί και ως

παράγοντας βελτίωσης των οικονομικών συνθηκών, έτσι ώστε κάθε χώρα που ωφελείται από αυτό να γνωρίζει μεγαλύτερη ανάπτυξη, δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και ισόρροπο ισοζύγιο πληρωμών.

Για την επίτευξη των παραπάνω, τα αποθεματικά κεφάλαια θα χρησιμοποιηθούν κυρίως για την ενίσχυση τοπικών, εξωστρεφών επιχειρήσεων και την ανοικοδόμηση του χρηματοοικονομικού τομέα, σε ένα περιβάλλον ανοικτής οικονομίας. Στόχος θα είναι, επίσης, η κατάργηση των δημόσιων μονοπωλίων και η ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων, για αποδοτικότερη παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Η τελευταία διακίνηση κεφαλαίου είναι η τρίτη δόση ενός πακέτου 100 εκατομμυρίων ευρώ, που συμφωνήθηκε το 2001.

«ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ» ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑ

Οι αρχές στην Ιαπωνία διέταξαν την αστυνομία να αυξήσει τα μέτρα περιφρούρησης στα αεροδρόμια και στα πυρηνικά εργοστάσια και ανέπτυξαν την ασφάλεια και σε άλλες εγκαταστάσεις- κλειδιά σε όλο το έθνος, σαν προφύλαξη ενάντια σε τρομοκρατικά χτυπήματα, μετά την απόφαση της χώρας να στείλει στρατεύματα στο Ιράκ. Στις εγκαταστάσεις αυτές περιλαμβάνονται και στρατιωτικές βάσεις των ΗΠΑ, η κατοικία του πρωθυπουργού και η αμερικανική πρεσβεία, σύμφωνα με τα τοπικά ΜΜΕ. Ωστόσο, καμία αποκάλυψη δεν έχει γίνει αναφορικά με ύπαρξη πληροφοριών σχετικά με τρομοκρατικές απειλές.

Οι χίλιοι Ιάπωνες στρατιώτες που πρόκειται να αποσταλούν, θα ενωθούν με τους εκατόν είκοσι που βρίσκονται ήδη εκεί, και αποστολή τους θα είναι να συνδράμουν τις

αμερικανικές δυνάμεις στην προσπάθεια αποκατάστασης της τάξης στο Ιράκ. Ήδη σημειώθηκαν οι πρώτες απειλές για επιθέσεις εναντίον του Υπουργείου Άμυνας της Ιαπωνία, για την οποία κατηγορήθηκαν οι ακροδεξιοί. Οι μνήμες για τις απειλές που είχαν εξαπολύσει στελέχη της Αλ Κάιντα, εναντίον της Ιαπωνίας σε περίπτωση που η τελευταία θα εμπλεκόταν, ζύπνησαν.

Ο συναγερμός έφερε ανησυχία και στις παγκόσμιες χρηματαγορές, με αποτέλεσμα το γεν να πέσει κάτω από το δολάριο.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ BUSH-SHARON ΓΙΑ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛΙΝΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΜΟΝΟΜΕΡΟΥΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΑ
ΕΛΛΑΦΗ

His Excellency
Ariel Sharon
Prime Minister of Israel
Dear Mr. Prime Minister,

Thank you for your letter setting out your disengagement plan.

The United States remains hopeful and determined to find a way forward toward a resolution of the Israeli-Palestinian dispute. I remain committed to my June 24, 2002 vision of two states living side by side in peace and security as the key to peace, and to the road map as the route to get there.

We welcome the disengagement plan you have prepared, under which Israel would withdraw certain military installations and all settlements from Gaza, and withdraw certain military installations and settlements in the West Bank.

These steps described in the plan will mark real progress toward realizing my June 24, 2002 vision, and make a real contribution toward peace. We also understand that, in this context, Israel believes it is important to bring new opportunities to the Negev and the Galilee. We are hopeful that steps pursuant to this plan, consistent with my vision, will remind all states and parties of their own obligations under the road map.

The United States appreciates the risks such an undertaking represents. I therefore want to reassure you on several points.

First, the United States remains committed to my vision and to its implementation as described in the road map. The United States will do its utmost to prevent any attempt by

anyone to impose any other plan. Under the road map, Palestinians must undertake an immediate cessation of armed activity and all acts of violence against Israelis anywhere, and all official Palestinian institutions must end incitement against Israel.

The Palestinian leadership must act decisively against terror, including sustained, targeted, and effective operations to stop terrorism and dismantle terrorist capabilities and infrastructure. Palestinians must undertake a comprehensive and fundamental political reform that includes a strong parliamentary democracy and an empowered prime minister.

Second, there will be no security for Israelis or Palestinians until they and all states, in the region and beyond, join together to fight terrorism and dismantle terrorist organizations.

The United States reiterates its steadfast commitment to Israel's security, including secure, defensible borders, and to preserve and strengthen Israel's capability to deter and defend itself, by itself, against any threat or possible combination of threats.

Third, Israel will retain its right to defend itself against terrorism, including to take actions against terrorist organizations. The United States will lead efforts, working together with Jordan, Egypt, and others in the international community, to build the capacity and will of Palestinian institutions to fight terrorism, dismantle terrorist organizations, and prevent the areas from which Israel has withdrawn from posing a threat that would have to be addressed by any other

means.

The United States understands that after Israel withdraws from Gaza and/or parts of the West Bank, and pending agreements on other arrangements, existing arrangements regarding control of airspace, territorial waters, and land passages of the West Bank and Gaza will continue.

The United States is strongly committed to Israel's security and well-being as a Jewish state. It seems clear that an agreed, just, fair, and realistic framework for a solution to the Palestinian refugee issue as part of any final status agreement will need to be found through the establishment of a Palestinian state, and the settling of Palestinian refugees there, rather than in Israel.

As part of a final peace settlement, Israel must have secure and recognized borders, which should emerge from negotiations between the parties in accordance with UNSC Resolutions 242 and 338. In light of new realities on the ground, including already existing major Israeli populations centers, it is unrealistic to expect that the outcome of final status negotiations will be a full and complete return to the armistice lines of 1949, and all previous efforts to negotiate a two-state solution have reached the same conclusion.

It is realistic to expect that any final status agreement will only be achieved on the basis of mutually agreed changes that reflect these realities. I know that, as you state in your letter, you are aware that certain responsibilities face the State of Israel. Among these, your government has stated that the

barrier being erected by Israel should be a security rather than political barrier, should be temporary rather than permanent, and therefore not prejudice any final status issues including final borders, and its route should take into account, consistent with security needs, its impact on Palestinians not engaged in terrorist activities.

As you know, the United States supports the establishment of a Palestinian state that is viable, contiguous, sovereign, and independent, so that the Palestinian people can build their own future in accordance with my vision set forth in June 2002 and with the path set forth in the road map.

The United States will join with others in the international community to foster the development of democratic political institutions and new leadership committed to those institutions, the reconstruction of civic institutions, the growth of a free and prosperous economy, and the building of capable security institutions dedicated to maintaining law and order and dismantling terrorist organizations.

A peace settlement negotiated between Israelis and Palestinians would be a great boon not only to those peoples but to the peoples of the entire region.

Accordingly, the United States believes that all states in the region have special responsibilities: to support the building of the institutions of a Palestinian state; to fight terrorism, and cut off all forms of assistance to individuals and groups engaged in terrorism; and to begin now to move toward more normal relations with the State of Israel.

These actions would be true contributions to building peace in the region. Mr. Prime Minister, you have described a bold and historic initiative that can make an important contribution to peace. I commend

your efforts and your courageous decision which I support. As a close friend and ally, the United States intends to work closely with you to help make it a success. Sincerely,

George W. Bush

Ariel Sharon's letter to George W. Bush

The Honorable George W. Bush
President of the United States of America
The White House
Washington, D.C.

Dear Mr. President,
The vision that you articulated in your 24 June 2002 address constitutes one of the most significant contributions toward ensuring a bright future for the Middle East. Accordingly, the State of Israel has accepted the roadmap, as adopted by our government. For the first time, a practical and just formula was presented for the achievement of peace, opening a genuine window of opportunity for progress toward a settlement between Israel and the Palestinians, involving two states living side-by-side in peace and security.

This formula sets forth the correct sequence and principles for the attainment of peace. Its full implementation represents the sole means to make genuine progress. As you have stated, A Palestinian state will never be created by terror, and Palestinians must engage in a sustained fight against the terrorists and dismantle their infrastructure. Moreover, there must be serious efforts to institute true reform and real democracy and liberty including new leaders not compromised by terror. We are committed to this formula as the only avenue through which an agreement can be reached. We believe that this formula is the only viable one.

The Palestinian Authority under its

current leadership has taken no action to meet its responsibilities under the roadmap. Terror has not ceased, reform of the Palestinian security services has not been undertaken, and real institutional reforms have not taken place. The State of Israel continues to pay the heavy cost of constant terror. Israel must preserve its capability to protect itself and deter its enemies, and we thus retain our right to defend ourselves against terrorism and to take actions against terrorist organizations.

Having reached the conclusion that, for the time being, there exists no Palestinian partner with whom to advance peacefully toward a settlement and since the current impasse is unhelpful to the achievement of our shared goals, I have decided to initiate a process of gradual disengagement with the hope of reducing friction between Israelis and Palestinians. The Disengagement Plan is designed to improve security for Israel and stabilize our political and economic situation. It will enable us to deploy our forces more effectively until such time that conditions in the Palestinian Authority allow for the full implementation of the roadmap to resume.

I attach, for your review, the main principles of the Disengagement Plan. This initiative, which we are not undertaking under the roadmap, represents an independent Israeli plan, yet is not inconsistent with the roadmap. According to this plan, the State of Israel intends to relocate military installations and all Israeli villages and towns in the Gaza Strip, as well as other military installations and a small number of villages in Samaria.

In this context, we also plan to accelerate construction of the Security Fence, whose completion is essential in order to ensure the security of the citizens of Israel. The fence is a security rather than political barrier, temporary rather

than permanent, and therefore will not prejudice any final status issues including final borders. The route of the Fence, as approved by our Government's decisions, will take into account, consistent with security needs, its impact on Palestinians not engaged in terrorist activities.

Upon my return from Washington, I expect to submit the Plan for the approval of the Cabinet and the Knesset, and I firmly believe that it will win such approval.

The Disengagement Plan will create a new and better reality for the State of Israel, enhance its security and economy, and strengthen the fortitude of its people. In this context, I believe it is important to bring new opportunities to the Negev and Galilee. Additionally, the Plan will entail a series of measures with the inherent potential to improve the lot of the Palestinian Authority, providing that it demonstrates the wisdom to take advantage of this opportunity. The execution of the Disengagement Plan holds the prospect of stimulating positive changes within the Palestinian Authority that might create the necessary conditions for the resumption of direct negotiations.

We view the achievement of a settlement between Israel and the Palestinians as our central focus and are committed to realizing this objective. Progress toward this goal must be anchored exclusively in the roadmap and we will oppose any other plan.

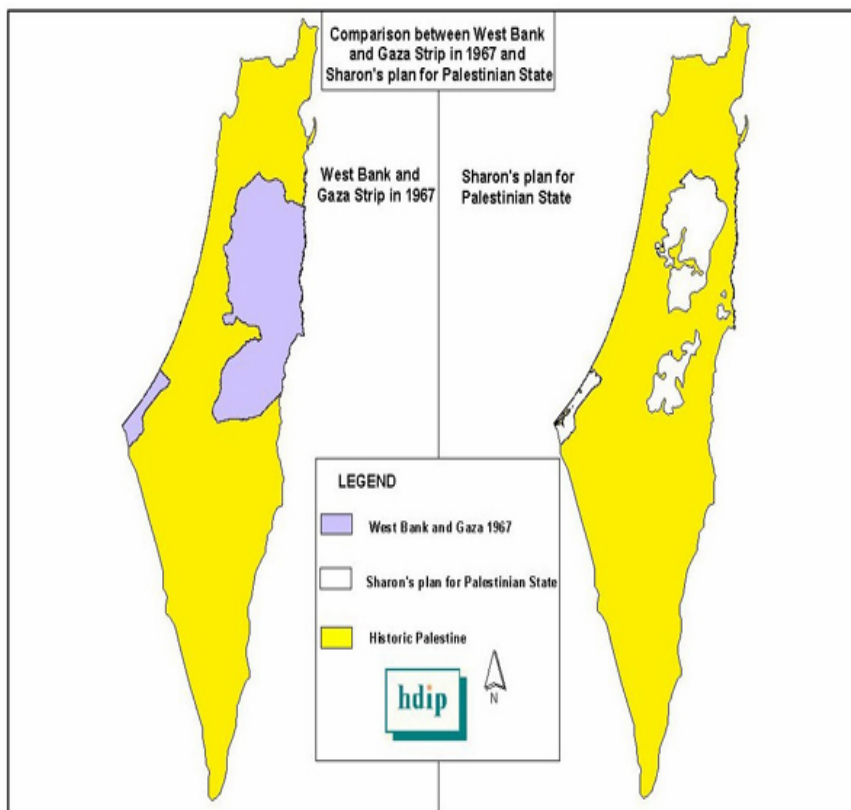
In this regard, we are fully aware of the responsibilities facing the State of Israel. These include limitations on the growth of settlements; removal of unauthorized outposts; and steps to increase, to the extent permitted by security needs, freedom of movement for Palestinians not engaged in terrorism. Under separate cover we are sending to you a full description

of the steps the State of Israel is taking to meet all its responsibilities.

The government of Israel supports the United States' efforts to reform the Palestinian security services to meet their roadmap obligations to fight terror. Israel also supports the American's efforts, working with the International Community, to promote the reform process, build institutions and improve the economy of the Palestinian Authority and to enhance the welfare of its people, in the hope that a new Palestinian leadership will prove able to fulfill its obligations under the roadmap.

I want to again express my appreciation for your courageous leadership in the war against global terror, your important initiative to revitalize the Middle East as a more fitting home for its people and, primarily, your personal friendship and profound support for the State of Israel.

Sincerely,
Ariel Sharon

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Μετά από εξήντα χρόνια αποκλειστικής σχεδόν συνεργασίας με αμερικανικές εταιρείες για την εκμετάλλευση του πετρελαίου της, η Σαουδική Αραβία στρέφεται τώρα και προς άλλες κατευθύνσεις. Στις 26 Ιανουαρίου ο ρωσικός πετρελαικός γίγαντας Lukoil υπέγραψε συμβόλαιο με τη Σαουδική Αραβία για έρευνα και εξόρυξη φυσικού αερίου σε μια περιοχή 30.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων στο απολύτως ακατοίκητο λεγόμενο «Κενό Τετράγωνο» που αποτελεί την τεράστια σαουδαραβική ενδοχώρα. Ανάλογη συμφωνία υπογράφηκε και με την κινεζική Sinopec Group και με ευρωπαϊκή κοινοπραξία με επικεφαλής την ιταλική ENI και την ισπανική Repsol. Αν και τα συμβόλαια αυτά είναι σχετικά μικρά για τα τεράστια σαουδαραβικά αποθέματα, η κίνηση σηματοδοτεί νέες συμμαχίες και κυρίως συμμαχία της Σαουδικής Αραβίας με την δεύτερη σε εξαγωγές πετρελαίου χώρα, τη Ρωσία, η οποία δεκαετίες επιθυμούσε πολιτική και οικονομική πρόσβαση στον Περσικό Κόλπο

Η Σαουδική Αραβία και η Υεμένη ανακοίνωσαν, στις 17 Φεβρουαρίου, τη λήξη της διαφοράς τους, αναφορικά με το τείχος που κατασκευάζεται από το Ριάντ, στα σύνορα με την Υεμένη. Οι δύο χώρες είχαν υπογράψει, το 2000, συμφωνία οριοθέτησης συνόρων, βάζοντας έτσι ένα τέρμα σε μία πολυετή διαμάχη. Παρόλα αυτά, πρόσφατα η Υεμένη κατηγορήσε τη Σαουδική Αραβία πως οικοδομεί ένα «τείχος ασφαλείας» πάνω στη συνοριακή γραμμή, στερνώντας της τμήμα από τα κοινά τους εδάφη, που αξιοποιούνται για τον ζωτικής σημασίας τομέα της κτηνοτροφίας.

Ο Ιρανός Υπουργός Εξωτερικών, φτάνοντας στο Κουβέιτ στις 14 Φεβρουαρίου, για να συμμετάσχει στη συνάντηση των ΥΠΕΞ των γειτονικών χωρών του Ιράκ, εξέφρασε την πρόθεση της Τεχεράνης να βοηθήσει στην ανοικοδόμηση της χώρας

Ο Υπουργός Εξωτερικών της ιρανικής κυβέρνησης δήλωσε πως η Τεχεράνη έχει τη δυνατότητα να παράγει πυρηνικά καύσιμα και πως είναι έτοιμη να τα πουλήσει στη διεθνή αγορά. Ο Ιρανός Υπουργός επανέλαβε πως η χώρα του δεν έχει σκοπό να αναπτύξει πυρηνικά όπλα, όμως δεν πρόκειται να παραιτηθεί του δικαιώματος της να προβαίνει σε ενέργειες εμπλουτισμού ουρανίου, για ειρηνική χρήση. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση σκοπεύει να ανοίξει πετροχημικά προγράμματα αξίας δύο δισεκατομμυρίων δολαρίων σε ξένους επενδυτές. Ακόμη, σύμφωνα με πληροφορίες, η κρατική Indian Oil Corporation βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με την National Iranian Oil Company, για μελλοντική συνεργασία σε πετροχημικό πρόγραμμα.

I.I.R.S

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ &
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Χιλλ 3-5, 105 58 Αθήνα
Τηλ.: 210 33.12.325 Fax.: 210 33.13.575
Δικτυακός χώρος: www.idis.gr

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ
Σωτήρης Ρούσσος

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ
Ασημακόπουλος Φώτης
Βλαβιανού Λένια
Κόβρας Ιωσήφ
Κυριακίδης Μιχαήλ
Παπαδάκη Κέλλυ